

УДК 658.589

А.А. ТУРИЛО, канд. економ.наук, доц., С.В. ГУШКО, д-р економ. наук, доц.
КЕІ ДВНЗ «Криворізький національний університет»

УДОСКОНАЛЕННЯ СУТНОСТІ КАПІТАЛІЗАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА

Детально розглянуто категорію «капіталізація» як процес перетворення додаткової вартості або прибутку в капітал.

Вступ. Капіталізація підприємств є однією з найважливіших категорій ринкової економіки. Пов'язано це з тим, що вона зачіпає всі сторони діяльності підприємства і визначає траєкторію його розвитку. Сучасні кризові умови господарювання змушують керівників вітчизняних підприємств шукати нові прийоми ефективного управління діяльністю. У зв'язку з цим, стратегічним завданням постає питання нарощування потенціалу бізнесу, що супроводжується процесом капіталізації. Сьогодні термін «капіталізація» стрімко входить в коло широкоживаних категорій. Вже існує чимало трактувань даного поняття, однак не всі економісти вбачають в ньому один і той же зміст. Окрім цього, зауважимо, що на даний час недосконалою є й класифікація видів капіталізації підприємства, що, в свою чергу, гальмує процес розробки організаційно-економічних механізмів впливу на управлінську діяльність підприємств та можливості моделювання всього процесу капіталізації.

Постановка завдання. Питанню сутності та значення капіталізації як економічної категорії присвячені праці таких вітчизняних науковців, як Брюховецька Н.Ю., Гордієнко К.Д., Козоріз М.А., Мочерний С.В., Осовська Г.В., Побурко О.Я., Турянський Ю.І.

Підвищення ефективності діяльності підприємства (організації) за своїм значенням є складним багатоступеневим процесом. Адже від якісної оцінки капіталізації і правильного управління ефективністю залежить підвищення резервів виробництва, які потім виллюються в позитивні результати діяльності підприємства в цілому. Не дивлячись на значний інтерес до проблеми підвищення ефективності, багато її аспектів залишаються не повністю розкритими і вимагають свого подальшого дослідження.

Методика досліджень. Не зважаючи на те, що категорія «капіталізація» використовується в економічній літературі доволі широко, вона до сих пір у своєму тлумаченні не має однозначного визначення, а в окремих випадках і зовсім характеризується по різному. Так, в роботі [1, с.9] [3, с.120] відмічається, що капіталізація, це використання додаткової вартості на розширення виробництва. Певний ступінь узагальнення щодо визначення категорії «капіталізація» представлено в науковій праці [2, с.24].

В них вказується, що в економічних публікаціях та практиці господарювання капіталізація трактується як: процес вкладання частини доходів у цінні папери та отримання на них прибутку у формі відсотків; сумарна вартість акцій, що обертається на фондовій біржі або в межах окремої держави; процес інвестування доходів на прирощення власного капіталу; рейтингоутворюючий показник діяльності корпорацій тощо.

Стосовно представлених вище визначень потрібно відмітити наступне:

по-перше, відсутня чітка ув'язка цих визначень капіталізації до макро і мікрорівня;

по-друге, вони не відображають усі організаційно-правові форми господарювання підприємств;

по-третьє, представляють капіталізацію то як динамічну величину у вигляді процесу вкладання (інвестування) доходів, то як статичну - у вигляді або сумарної вартості акцій, або рейтингоутворюючого показника;

по-четверте, не несуть обґрунтування, чому капіталізація пов'язується тільки з інвестуванням саме доходів чи їх частини і при цьому в різні об'єкти: в цінні папери, в розширення виробництва, на прирощення власного капіталу;

по-п'яте, відсутні аргументи на користь того, що капіталізація охоплює і стадію отримання прибутку з акцій у формі відсотків. Дещо по іншому розкривають з сукупності різних позицій дану категорію автори робіт [5, с.81].

Капіталізація - це процес перетворення додаткової вартості або прибутку в капітал (перетворення доходу в ресурс); вартість компанії по доходу, що отримується; вартість цінних паперів компанії, що мають обіг на ринку [5, с.81]. У роботах [1,2] капіталізація визначається в таких варіантах як: ринкова вартість акцій підприємства; трансформація доходів у капітал; нагромадження власного капіталу. Також в даних роботах капіталізація ідентифікується одночасно як динамічна і статична величина, пов'язується за певними напрямками або з загальною вартістю підприємства, або тільки з його власним капіталом.

Далі, розглядаючи авторські підходи до трактування категорії «капіталізація підприємства» потрібно відмітити, що значна їх кількість визначає її як вартість, що вимірюється через множення кількості акцій на їх ринкову ціну.

Все зазначене вказує на те, що незважаючи на безумовну актуальність капіталізації в ринковій економіці, потрібно подальше дослідження даної категорії. З цього приводу викладемо своє бачення стосовно сутності капіталізації і її видів. В основу розкриття сутності категорії «капіталізація» покладемо підхід, представлений на рис. 1.

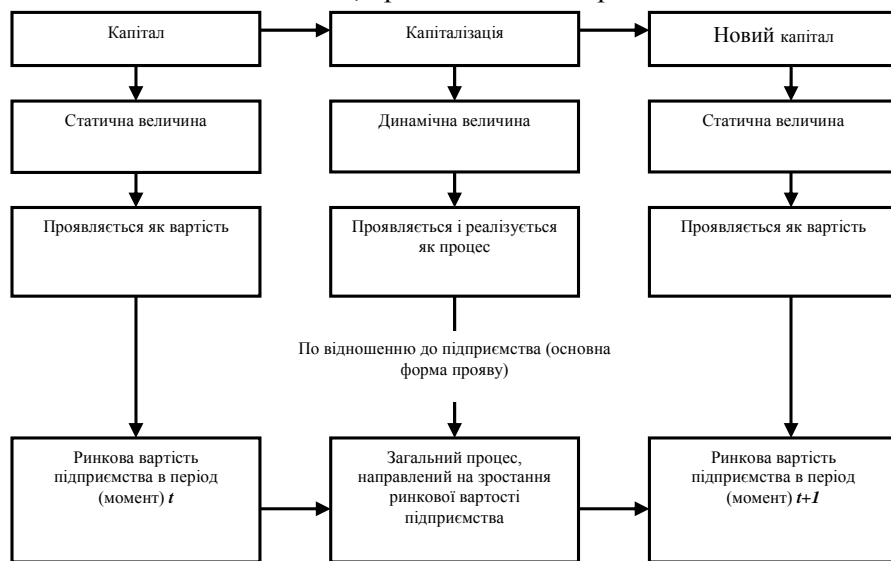

Рис. 1. Теоретико-методологічні підходи до розкриття сутності категорії «капіталізація»

З рис. 1. видно, що термін «капіталізація» отримав своє походження від загальновідомого терміну «капітал». У відмінності цих двох термінів і полягає розуміння сутності капіталізації

як категорії.

Рівень капіталізації підприємства визначається обраною стратегією розвитку і ефективністю системи економічних відносин на ньому (рис. 2), що враховує фінансово-виробничий потенціал підприємства і рівень його іншого капіталу (ІК).

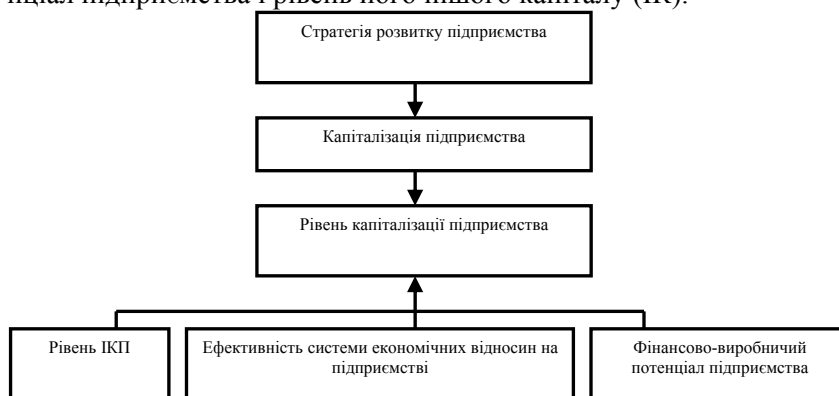

Рис. 2. Базові чинники впливу на рівень капіталізації підприємства

Капітал, виходячи із загальновизнаних визначень даної категорії, представляє собою завершену вартісну форму і виступає в цьому сенсі статичною величиною.

Термін же «капіталізація» в самій своїй назві несе рух, динамізм, розвиток і по відношенню до об'єкта дослідження, а в нашому випадку це підприємство, цей динамізм проявляється і реалізується безпосередньо у вигляді певного процесу.

В економічній літературі [2,3] від капіталом підприємства в кількісному аспекті розуміють певну статичну величину вартості. Виходячи з того, що в ринковій економіці головна мета розвитку підприємства полягає в максимізації його ринкової вартості, то й процес капіталізації підприємства, як головний, повинен бути з нею пов'язаний, що й відображено на рис. 1.

Потрібно відмітити, що капіталізація підприємства пов'язана не тільки з прибутком, а і з іншими джерелами фінансування його діяльності, у тому числі і з зовнішніми. Підтвердженням

того, що зовнішнє фінансування є важливою складовою процесу капіталізації, виступає той факт, коли підприємство в результаті ефективної кредитної політики отримує за рахунок ефекту фінансового левериджу додатковий дохід і тим самим збільшує свої можливості по забезпеченню зростання ринкової вартості підприємства, тобто можливості його капіталізації.

Відображений у даній роботі підхід до розкриття певних аспектів капіталізації підприємства дозволяє нам представити своє удосконалене визначення категорії «капіталізація підприємства».

Капіталізація підприємства - це економічна категорія, що характеризує систему відповідних економічних відносин, пов'язаних з процесом забезпечення зростання ринкової вартості підприємства на основі формування і реалізації певних управлінсько-виробничих рішень є динамічною величиною і відображає роль і зусилля колективу підприємства в результатах даного процесу (або роль і ступінь використання ІКП в результатах даного процесу).

Результати розвитку підприємства залежно від різних умов господарювання можуть бути як позитивними, так і негативними, тобто може мати місце як капіталізація, так і декапіталізація підприємства. Якщо ринкову вартість підприємства розкласти на вартість чистих активів підприємства (ВЧАП) (розраховується на базі балансу підприємства) та іншу вартість підприємства (ІВП), то критерії капіталізації і декапіталізації будуть наступними (див. табл. 1).

Таблиця 1

Критерії капіталізації і декапіталізації			
Показники і критерії			
РВП	ВЧАП	ІВП	Процес
$\Delta РВП > 0$	$\Delta ВЧАП > 0$	$\Delta ІВП > 0$	Капіталізація
$\Delta РВП > 0$	$\Delta ВЧАП > 0$	$\Delta ІВП < 0$	Капіталізація
$\Delta РВП > 0$	$\Delta ВЧАП < 0$	$\Delta ІВП > 0$	Капіталізація
$\Delta РВП < 0$	$\Delta ВЧАП > 0$	$\Delta ІВП < 0$	Декапіталізація
$\Delta РВП < 0$	$\Delta ВЧАП < 0$	$\Delta ІВП > 0$	Декапіталізація
$\Delta РВП < 0$	$\Delta ВЧАП < 0$	$\Delta ІВП < 0$	Декапіталізація

де $\Delta РВП$ - величина приросту РВП, $\Delta ВЧАП$ - величина приросту ВЧАП, $\Delta ІВП$ - величина приросту ІВП.

Висновки. Отже, представлені в роботі теоретико-методологічні підходи дозволяють більш повно розкрити сутність категорії «капіталізація підприємства» і тим самим забезпечити розробку відповідних заходів до підвищення ефективності цього процесу на підприємстві.

Список літератури

1. Альошина Лідія Євгенівна. Капіталізація підприємств як чинник їх фінансової стійкості / Л. Є. Альошина // Управління у сферах фінансів, оподаткування та кредиту: тези НТК, м. Львів «Львівська політехніка» 2009. – 284 с.
2. Мельник Лілія Миколаївна. Конкретизація понять капіталізації підприємств / Л. М. Мельник // Вісник Хмельницького національного університету 2009. – с. 24-29
3. Бланк Игорь Александрович. Управленню прибыльью / И. А. Бланк - К.:Эльга, Ника-Центр, 1998. - 544 с.
3. Бланк Игорь Александрович. Управление активами и капиталом предприятия / И. А. Бланк - К.:Эльга, Ника-Центр, 2003. - 448 с.
4. Завгородняя Ольга Палладиевна. Особенности капитализации генерирующих компаний / О.П. Завгородняя // Тезисы НПК Донецкий институт экономики промышленности НАН Украины 2011. – 81 с.

Рукопис подано до редакції 04.02.13

УДК 622.271.3

М.М. ПИЖИК канд.техн.наук, ДВНЗ «Криворізький національний університет»
Ю.І. ГРИГОР'ЄВ, аспірант, ДП «ДП «Кривбаспроект»

ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ ДИНАМІКИ ЦІНИ ТОВАРНОЇ ПРОДУКЦІЇ НА ПРІОРИТЕТ ВИДОБУВАННЯ ВИДІВ КОРИСНИХ КОПАЛИН ПРИ КОМПЛЕКСНОМУ ОСВОЄННІ РОДОВИЩ

Розглянуто залежність динаміки зміни ціни певних видів товарної продукції на параметри відкритої розробки родовищ корисних копалин. Вплив цього та інших факторів запропоновано враховувати за допомогою коефіцієнта цінності корисних копалин.